I lejonets rike

Krugerparken i Sydafrika *har den största variationen av vilda djur i Afrika. Utanför safaribilen passerar art efter art i snabb takt. Men kvar återstår det största mötet av dem alla, att öga mot öga få möta djurens konung, lejonet.*

TEXT OCH FOTO **PERNILLA SJÖHOLM**

Vacker och respektingivande. Håll avståndet!

Till fots med siktet inställt på sovande lejon… Guiden Ian visar vägen.

GEVÄRET SITTER PÅ SIN PLATS intill förarsätet men stolen på den öppna Landroverns motorhuv gapar tomt. En lejonfamilj finns där ute och vår tystlåtne spårare Rodgers söker dem till fots. Timfärska tassavtryck i en uttorkad flodbotten men än syns inte huvudpersonerna till. Vi kör i en cirkel men lyckas inte genskjuta dem. En antilop kommer flyende i vår riktning. Ett bra tecken, vi kör mot faran.

Jeepens dieseldoft når våra näsor i små pustar när vi bromsar in för att lyssna. Varningsskrien avlöser varandra. Pärlhöns och ekorrar. Ett främmande språk för oss men så välbekant för dem som lever i symbiosen varje dag. Djur som jagar, andra som fruktar. Öron i ständig givakt.

– De borde vara här. Lejon är väldigt rutinmässiga och brukar följa bestämda linjer. Familjen har inte lyckats fälla något på flera dagar. De är hungriga och borde dricka vid det här vattenhålet, säger guiden Ian Shoebotham frustrerat.

Trädkronorna lugnar sig, djuren tystnar. Antilopen överlevde och vi missade lejonen. Tillbaka i flodfåran kommer Rodgers strosande ut ur skuggorna.

– Men vad hade du gjort om du träffat lejonen till fots och utan vapen?

– Ingenting. De hade vänt om och sprungit sin väg. Det har lejonen jag tidigare träffat gjort.

JAG OCH MIN RESKAMRAT befinner oss på kvällssafari i Balule Nature Reserve. Ett privat reservat som tillhör Greater

Giraffen fryser plötsligt till och de parasitletande oxhackarna flyr från hennes hals.

Kruger och som sedan några år tillbaka rivit staketen mot Kruger National Park så att djuren kan vandra fritt där emellan. Vägen hit gick längs andlöst vackra Panorama Route och dess naturliga mirakel. Utkiksplatsen God's Window. Den tunna 30 meter höga klippan The Pinnacle som stolt sticker rakt upp ur en ravin. Bourke's Luck Potholes vridna klippformationer och The Three Rondavels, bergstoppar läskigt lika tre runda afrikanska hyddor med strutformade tak. En saga, en välarbetad kuliss. Så vacker att jag från en klippavsats, med Blyde River Canyons 800 meter djupa flodfåra under fötterna, viskar »det här gjorde du bra« till något därute.

SVARTA MOLN TORNAR UPP sig på himlen och det prasslar bland torkade löv och gräs när vinden tar tag i dem och river om. Ian får en förväntansfull blick, kanske är regnet äntligen på väg.

– Det har inte kommit tillräckligt med vatten i år så vi behöver regn till vattenhålen och till gräset så att djuren klarar sig över vintern.

En grupp elefanthonor, som knäcker grenar så att rött damm yr omkring dem, korsar vår väg.

– Skogen behöver gallras men det kan samtidigt bli för mycket med elefanternas framfart. Det försvårar för de fågelarter som lägger sina ägg i trädkronorna, berättar Ian.

Den största elefanten har fått syn på Rodgers. Lite väl nära, markerar hon genom att flaxa med öronen och gunga sin kroppshydda i riktning mot jeepen. Rodgers lyfter inte så mycket som ett ögonbryn. Oberörd väntar han ut henne tills hon frustar och vänder om.

– Rodgers har något speciellt förhållande till elefanterna. Har aldrig förstått mig på det där. De utmanar men rör honom aldrig, säger Ian.

Där mamman satt punkt fortsätter istället en av tonåringarna. Svänger med snabeln, blänger och tar små steg i vår riktning men backar sedan lika fort. Som om hon bråkade med sitt eget mod.

VI GÖR ETT NYTT FÖRSÖK vid vattenhålet men utan vidare jaktlycka. En giraffgrupp om tre tuggar akacieblad en bit bort. Vi iakttar varandra.

– Man kan sitta vid ett vattenhål en hel dag och se det mesta. Zebror och antiloper gör däremot bara snabba stopp för att inte bli byte för lejon, berättar Ian.

Giraffen fryser plötsligt till i sitt idisslande och de parasitletande oxhackarna flyr från hennes hals. Hon bryter vår ögonkontakt och sätter trögt de stolpiga benen i rullning. Ut ur ett buskage kommer en lejoninna flygande.

Vi gasar efter en bit men inser våra begränsningar och iakttar istället jakten på håll. Vid vår sida står en paralyserad stenantilop.

– Det är stenantilopens bästa chans till överlevnad. Om de står helt stilla kanske lejonen missar dem eftersom de är så små.

Vi lämnar stenantilopen med ett fläckfritt högvaktsprotokoll. Men så överlevde han, och giraffen, ännu en gång.

– Tur för girafferna att lejonen är så usla jägare. Det krävs kraftigt övertag för att de ska lyckas fälla en fullvuxen giraff.

Jakten är över och precis som Ian förutspådde anländer lejonen ett efter ett för att släcka törsten i vattenhålet. Och så kommer de dyrbara dropparna. Faller tungt och spräcker deras spegelbild i vattenytan. Regnet är här och vi lindar in oss i gröna ponchor. Tillbaka i campen blandas jeeparnas historier. Leopard, en alldeles för stor orm och så vår giraffjakt. Middagen intas inomhus idag. Eldstaden, där kvällsmaten vanligtvis både tillagas och serveras, är dränkt. Men det afrikanska skyfallet till trots hörs lejonen ryta i fjärran. Inatt har mina drömmars katter fått ansikten.

KLOCKAN 4.15 KNACKAR DET på dörren. Det är fortfarande svart utanför fönstret men kaffet står redan klart i den öppna restaurangen. En halvtimme senare sitter vi ovanligt frusna i en ovanligt ren jeep. Regnet har kylt av landskapet och luften känns ren. Alldeles utanför lägret syns tydliga tassavtryck i den blöta sanden. »Vår familj« har vakat över oss inatt. Rodgers väljer ännu en gång att gå sin egen väg medan vi kör på småvägar. Hittar ett kranium från en gnu, och några levande släktingar. Ett kid får glädjefnatt och rusar runt i cirklar. Hans mor tittar trött på oss som att få lite medlidande över morgonpigga ungar som älskar att plaska i vattenpölar.

Det knastrar till i komradion och Rodgers korthuggna meningar bryter idyllen. Han blandar afrikaans med engelska men budskapet går fram.

– Jag snubblade över lejonen, de är bara tre meter bort, hämta mig. »➤

Tidig morgon. Nästan bara näshornsfågeln är vaken.

Hundar lever utan husse och matte i Krugerparken.

Ett lejon närmar sig och giraffen fryser till innan den trögt sätter de stolpiga benen i rullning.

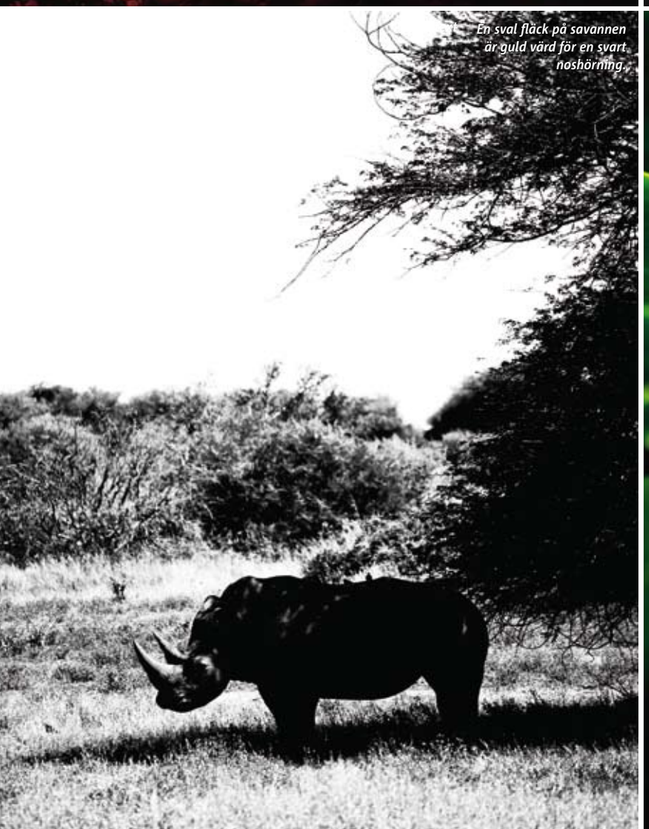

En sval fläck på savannen är guld värd för en svart noshörning.

Vild aloe vera vid Gods Window.

Leoparden räddades ur en boskapsbondes fälla. Han lever nu på Mohololoholo Rehab Center, som brinner för att bevara Afrikas djurbestånd.

Den enes död, den andres bröd. Lejonens söndagsmiddag stod en gnu för.

Trots kurrande mage är vattenhålet mer lockande än en jeep full av turister.

– Håll i er, säger Ian sammanbitet.

Skillnaden mellan att köra turister och att rädda liv är uppenbar. Sanden yr omkring oss och lämnar en dammig eftersmak i munnen, zebror skenar undan och fåglar lyfter från sina grenar. Våra handknotor är vita av spänningen och vibrationerna. Gårdagskvällens solnedgångsdrink känns både långt borta och väldigt nära.

Och så mitt i en kurva står han där, hel, ren och utan minsta skråma på kroppen.

– De låg inte riktigt där jag väntade mig, erkänner han och rycker på axlarna.

Efter en kort överläggning går färden off road där fyrhjulsdriften får visa vad den går för. Rodgers lilla snedsteg är snart förlåtet. Tätt omslutna av buskar dåsar tre honor och två ungar bort dagens hetaste timmar. Komradion går varm och snart knakar det i buskarna när två andra bilar närmar sig. Ingen säger det högt men triumfen över att vara först på plats är ett faktum i vår jeep.

Vi kör några hundra meter därifrån. Sträcker ut benen och dricker te. Ian och Rodgers håller sig för sig själva, smusslar och pratar tyst. Rodgers laddar geväret och slänger det på axeln. Ian har en plan.

– Jag vill att den här lejonfamiljen ska vänja sig vid människor till fots och inte bara i bil, säger han och lämnar oss i en alltför lång konstpaus.

– Vi ska gå mot dem. När vi ser dem stannar vi en stund och vänder sedan lugnt tillbaka. Vi måste försöka vara tysta men viktigast av allt är att vi håller ihop som grupp. Pernilla, du får vara varsam med kameran, jag vet inte hur de reagerar.

Aldrig har så många löv krasat under sulorna, småkvistar brustit itu och kameran känts så hal i min hand. Försökskaniner på led i rovdjurens riktning. Väck inte den björn som sover är tydligen inte ett ordspråk på afrikaans.

Ledet stannar upp för tidigt och min blick flyttas förvånat från kängorna framför och rakt in i fyra lika förvånade ögon. Lejonungarna har lämnat flocken på upptäcktsfärd och hittade mer än väntat. Ögonblicket är kort men intensivt och mäktigt. De är borta i nästa sekund och lämnar oss med en uppdämd nervositet som bubblar upp mot ytan likt en frihetstörstande champagnekork.

Rodgers kostar på sig ett litet leende över uppståndelsen, det där var ju vardagsmat för honom, nu visste han ju var de var. Typ. V

Guide på nästa uppslag. »➤

Precis som Ian förutspådde anländer lejonen ett efter ett för att släcka törsten i vattenhålet.

En lilabröstad blåkråka påminner fartdårar om att det är 50 km i timmen som gäller i Krugerparken.

GUIDE

KRUGERPARKEN

BO

Graskop Hotel (graskophotel.co.za), tel +27-137 671 244, Graskop. Designhotell med vacker trädgård och unikt inredda rum där sydafrikansk konst är den röda tråden. Bra övernattningsläge med fyra timmars bilresa från Johannesburgs internationella flygplats och 50 kilometer kvar till Krugerparken.

Moholoholo Ya Mati (moholoholo.co.za), tel +27-721 912 024, Loweld area. Stugor med självhushåll och egen grillplats. På området finns ett litet stenkapell för vigslar och restaurang anpassad för stora kalas. En flodhäst gästspelar regelbundet campen. Ficklampa rekommenderas därför nattetid. Förutom Ya Mati driver Moholoholo även anläggningarna Forest Camp och Mountain View samt Moholoholo Rehab Center.

Olifants Camp (sanparks.org), tel +27-137 356 606, Central Kruger National Park. En av nationalparkens 12 statligt drivna camper. Bungalowbyn ligger placerad högt upp på en kulle med utsikt över Olifants River och savannen omkring. Som namnet skvallrar ses ofta elefanthorder fylla på sina vattenförråd i floden. Förutom elefant finns lejon, flodhäst, krokodil och örn att speja efter. Stugorna är enkla men har självhushåll. Bokar man i tid finns dessutom chans till husen numrerade 1–14 som ligger på första parkett för skådespelet.

Mohlabetsi Safari Lodge (mohlabetsi.co.za), tel +27-157 932 166, Balule Nature Reserve. Det privata reservatet ligger 17 km norr om Hoedspruit och tillhör Greater Kruger. Sex traditionellt runda hyddor bjuder på fyrstjärnig lyx men lodgen känns framför allt hemtrevlig. Guiderna och spårarna är otroligt kunniga så här får du verkligen chansen att lära dig om Sydafrikas ekosystem. Svalka dig vid poolen mellan safariturerna och duscha under stjärnorna. Fantastiskt kök och med den extra stämningshöjaren att middagen lagas och serveras vid lägerelden.

Manyatta Rock Camp (kwamadwala.net), tel +27-137 926 700, Kwa Madwala Private Game Reserve. 4 000 hektar stort reservat i Mpumalanga, »place of the rock« på lokalt swazimål.

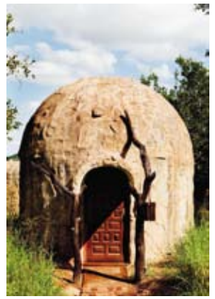

På Manyatta Rock Camp är tidningar överflödiga på hemlighuset.

Naturen här är märklig, mäktig och sagolik. Lodgen ligger inbakad på ett berg av stora röda stenblumlingar och för att spä på konceptet bor man i konstgjorda stenar. Safariturerna går i det egna reservatet samt till en privat del av Krugerparkens södra hörn. Safari från elefant- och hästryggen finns på området. Pool och restaurangdäck mellan klipporna och med milsvid utsikt.

TA SIG RUNT

Oavsett om ditt mål är att se rovdjur, fågelliv eller bara förundras av naturen är det bra att börja med några guidade turer innan du beger dig av på egen hand. Vare sig du gör det i något av Greater Krugers privata reservat eller innanför nationalparkens gränser öppnar det dina ögon för fler möten längs vägen.

Det finns tolv camper men desto fler rastplatser utspridda i Krugerparken. Däremellan är det förbjudet att lämna bilen eller sträcka sig ut ur fönstret eller takluckan.

Luras inte av avstånden i parken, det tar alltid längre tid att köra än beräknat. Hastighetsbegränsningen är 50 km/tim på asfalterad väg och 40 km/tim på grusväg, men räkna med en genomsnittlig hastighet på 25 km/tim. Giraffer, zebror och lejon kräver sina pauser.

För bästa upplevelse är det bättre att koncentrera sig på ett begränsat område istället för att köra långt. Kör långsamt och gör många stopp så kommer du att se mycket mer. En del djur kräver att man spejar in i lövverken eller långt ut på savannen, andra korsar den väg du far fram på. Antiloper är snabba så var beredd på bromsen.

Grindarna till camperna stänger klockan 18 så se till att vara i tid. Efter det tillåts bara guidade turer utanför de inhägnade områdena. Kör tidig morgon och sen eftermiddag för en livligare upplevelse. Mitt på dagen vilar djuren mestadels i skuggan och är svåra att se.

Till hjälp att spåra storvilt finns en anslagstavla i varje camp där man kan se de senaste upptäckterna och var de har varit. Hjälp gärna till genom att uppdatera med dina egna.

GUIDADE TURER

MORNING BUSH WALK. De flesta camper erbjuder morgonvandring i bushen men med lite olika resultat. Vid Berg-en-Dal är sannolikheten stor att man får se vit noshörning men det finns inga garantier. Oftast ser man mer storvilt från bilen men främmande växter och småkryp kan vara minst lika intressant.

NATTSAFARI. Det är vida känt att de flesta av Krugerparkens lejon håller till i en triangel mellan camperna Orpen, Satara och Letaba. Under en nattsafari har du extra stor chans att se dem. Med starka lampor skannar man vägrenen efter lysande ögon. Men glöm inte småkatterna; serval, ökenlo och afrikansk vildkatt.

MOUNTAINBIKESAFARI. Utgår från Olifants Camp två gånger om dagen (morgon och kväll).

GUIDE PERNILLA SJÖHOLM

4 TIPS FÖR EN BRA SAFARIUPPLEVELSE I KRUGER

1. ÖVERNATTNINGSGÖMSLEN. Det finns två gömslen i Krugerparken: Shipandani vid Mopani Camp och Sable Dam Hide nära Phalaborwa Gate. Här kan du sitta i lugn och ro och skåda vad som passerar.

2. FÅGLAR. Om du är galen i fåglar så är de nordligaste delarna av parken ett måste. Missa inte vägen S63 längs med Pafuri River. Under sommarmånaderna är området en av Sydafrikas bästa fågelskådningsplatser.

3. PACKLISTA. Glöm inte kamera, kikare, uppslagsbok, hatt, solkräm och insektsmedel.

4. LÄMNA ORÖRT. Ta ingenting annat än fotografier, lämna inget annat än fot- eller hjulspår.

MER PÅ WEBBEN! Läs reportage från ett rehabiliteringscenter för vilda djur i Krugerparken på vagabond.se/djurrehab.

ANNONS

8 ANDRA BRA NATIONALPARKER I AFRIKA

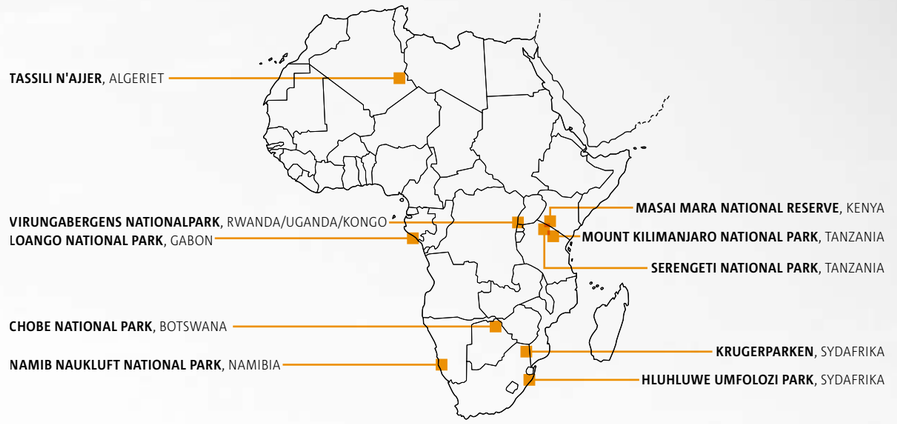

SERENGETI NATIONAL PARK, TANZANIA/
MASAI MARA NATIONAL RESERVE, KENYA

1. Den långa vandringen

Serengeti i Tanzania och dess fortsättning Masai Mara i Kenya är unikt för sin stora koncentration av savannlevande djur. Från juli till oktober sker den stora massvandringen med miljontals gnuer, zebror och gaseller. Det är ett imponerande skådespel där du kan se 10 000-tals djur sakta röra sig över savannen på samma gång. Serengeti och Masai Mara är även kända för sitt rika fågelliv och möten med rovdjur, stora som små. De fem stora är svåra att undvika, men tyvärr gäller detsamma för turisterna.

NAMIB NAUKLUFT NATIONAL PARK, NAMIBIA

2. Världens största sanddyner

Afrikas största nationalpark är uppdelad i fyra delar, Sossusvlei, Naukluft, Namib och Sandwich Harbour. Den största attraktionen är Sossusvlei som har världens största sanddyner. Storslagna röda sandformationer som forskare tror kan vara upp till 80 miljoner år gamla. Sandwich Harbour är ett paradis för ornitologer och i Nau-kluft finns vandringsleder och fyrhjulssafari. Djur som klarar det karga landskapet är bland andra nationaldjuret oryxantilop, springbock, hyena, orm, struts och bergszebra. Här finns även världens enda ökenelefanter.

VIRUNGABERGENS NATIONALPARK, RWANDA/
UGANDA/KONGO

3. De dimhöljda bergens gorillor

Parc National des Volcans ligger i en bergsregnskog där Rwanda, Uganda och Kongo möts. Den har fått sitt namn från Virungabergens nio vulkaner, där den högsta, Karisimbi, är 4 507 meter hög. Nationalparken är mest känd för sina bergsgorillor och det var här som Dian Fossey arbetade. Hennes passionerade engagemang för att rädda de utrotningshotade gorillorna har porträtterats i filmen *De dimhöljda bergens gorillor.* Idag återstår cirka 700 bergsgorillor, men trots att de är fridlysta hotas de ständigt av tjuvskyttar.

MOUNT KILIMANJARO NATIONAL PARK, TANZANIA

4. Bestig Afrikas högsta berg

Kilimanjaro är, med sina 5 895 meter, inte bara den högsta punkten i Afrika utan också det högsta fristående berget i världen. Den som når toppen Uhuru Point kan lätt tro att höjdsjukan spelar ett spratt eftersom en glaciär inte är vad man väntar sig mitt på savannen mellan Tanzania och Kenya. Strapatsen dit tar minst fem dagar och packningen bör innehålla en käpp, bra kängor och din varmaste tröja. Bästa tiden att bestiga Kilimanjaro är mellan december och februari då det är klart och varmt men juli till september fungerar också, lite svalare bara.

CHOBE NATIONAL PARK, BOTSWANA

5. Fyra olika ekosystem

Nationalparken ligger i norra Botswanas Okavangodelta och omfattas av fyra olika ekosystem. Ett av dem, Savutikärret, har den högsta viltkoncentrationen i Afrika året om. Maj till september, de torra och kallare vintermånaderna, är den bästa tiden för ett besök då hjordar av zebra, buffel, giraff och gnu samlas runt våtmarkerna. Parken stoltserar även med en stark elefantstam, uppskattad till 120 000 individer, som byggts upp stadigt från ett par tusen i början av 1900-talet. De klarade sig undan den illegala jakten som minskade andra populationer under 1970- och 1980-talen.

LOANGO NATIONAL PARK, GABON

6. Valar i havet och elefanter på stranden

Det här är platsen där skog, savann, våtmark och hav möts. Ett unikt tillfälle att bevittna elefanter, bufflar, flodhästar, gorillor och leoparder som spatserar på de vita sandstränderna. Det var här som National Geographic-fotografen Michael Nichols tog de kända bilderna av surfande flodhästar. Nationalparken har, efter Sydafrika, också den största variationen av valar och delfiner vilka kan ses alldeles utanför den över 100 kilometer långa oexploaterade kusten.

TASSILI N'AJJER, ALGERIET

7. Klippmålningar

Den UNESCO-listade nationalparken Tassili n'Ajjer täcker 80 000 kvadratkilometer och ligger i sydöstra delen av algeriska Sahara vid gränsen mot Niger och Libyen. Parken är en av världens bästa platser för förhistoriska klippmålningar och här finns över 15 000 målningar daterade från 12 000 år tillbaka. De flesta föreställer ett frodigt savannlandskap med sjöar dit Afrikas djur gick för att dricka men även förändringen till ökenlandskap finns dokumenterat. Ett öppet galleri omgivet av uttorkade flodbäddar och ett mäktigt bergsmassiv vars märkliga landskap är värt ett besök i sig.

HLUHLUWE UMFOLOZI PARK, SYDAFRIKA

8. Vita noshörningar

Sydafrikas äldsta nationalpark har gjort sig känd för sina insatser för djurlivet och sina stenåldersfynd. Parken ligger i hjärtat av Zululand och är provinsens enda park med »The Big Five«. Parken är känd för att ha återbördat den vita noshörningen från ett akut utrotningshot under 1950- och 1960-talen. Idag har parken omkring 1 600 vita noshörningar, vilket är mer än någon annanstans i världen. Man har till och med lyckats få fram så många att man haft möjlighet att skicka noshörningar till andra parker i världen.